

Streszczenie rozprawy doktorskiej

pt. *Idea edukacji włączającej a budowanie systemu wsparcia i pomocy w przedszkolu*
przygotowanej przez mgr Iwonę Lewkowicz

na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet w Białymstoku

Białystok 2019

Praca doktorska na temat *Idei edukacji włączającej a budowanie systemu wsparcia i pomocy w przedszkolu* jest prezentacją rozważań teoretycznych i własnych analiz badawczych autorki, osadzonych w paradygmacie pragmatycznym. Pragmatyzm potraktowała ona jako filozoficzną podbudowę strategii badań mieszanych z jej odmianą procedury transformatywnego badania mieszanego jako perspektywy nadrzędnej dla projektu obejmującego dane ilościowe i jakościowe. Pozwoliło to na równoległą metodę zbierania danych. Stosując metody mieszane wykorzystano łącznie bazy danych ilościowych i jakościowych. Badania mieszane uwzględniły perspektywę ponowoczesną. Dysertacja dostarcza nowych informacji, które uzupełniają obecny stan wiedzy na temat wdrażania postępowania inkluzyjnego w przedszkolach.

Rozważania teoretyczne autorka usytuowała w teorii potrzeb Abrahama H. Masłowa, podział strategii wprowadzenia zmian Roberta Chin'a i Kenneth'a D. Benne, model sił według Kurta Lewina, etapy procesu zmian za Frankiem Crawfordem oraz strategię zarządzania personelem – rozumianą jako zarządzanie różnorodnością.

Przedmiotem badań jest system edukacji przedszkolnej funkcjonujący w Białymstoku i powiecie białostockim oraz stan urzeczywistnienia w nim idei inkluzji czyli edukacji uwzględniającej różnorodność dzieci korzystających z placówek edukacyjnych i funkcjonujących w systemie edukacji formalnej.

Celem pracy jest ukazanie i analiza stanu przygotowania i praktycznej realizacji edukacji włączającej w przedszkolach na terenie Białegostoku i powiatu białostockiego.

Zgodnie z przyjętym celem głównym badań sformułowano problemy badawcze, które dotyczyły: 1) zidentyfikowania barier uniemożliwiających pełne uczestnictwo w procesie edukacyjnym dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych, 2) ustalenia działań jakie podjęto, aby usunąć przeszkody uniemożliwiające pełne uczestnictwo w procesie

edukacyjnym dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz 3) tego, co należy zmienić, zmodyfikować, dodać w przedszkolnym modelu inkluzyjnym.

W pracy zastosowano klasyfikację metod autorstwa Tadeusza Pilcha. Posłużono się strategią mieszaną, w której obok metod ilościowych zastosowano jakościowe metody badań pedagogicznych wsparte opracowaniami statystycznymi. W strategii ilościowej wykorzystano metody: monografii pedagogiczne oraz sondażu diagnostycznego. W strategii jakościowej posłużono się studium przypadku – monografią pedagogiczną. Posłużono się również metodami statystycznymi (statystyką opisową).

W pracy zawarto ocenę zbadanych przedszkoli pod kątem wprowadzania przedszkolnego modelu inkluzyjnego (strategii rozwoju przedszkoli, w tym kierunków ich działalności oraz etapów realizacji wdrażania inkluzji).

Badaniom podlegało 37 przedszkoli, w Białymstoku 26 przedszkoli publicznych, w tym 3 integracyjne i 1 z oddziałami integracyjnymi. W powiecie białostockim - 11 przedszkoli działających w gminach miejsko-wiejskich, w tym 1 z oddziałem integracyjnym. Przebadano 746 osób, w tym personel przedszkola - 480 osób (30 dyrektorów, 3 wicedyrektorów przedszkoli, 350 nauczycielek zatrudnionych w badanych przedszkolach, 98 osób personelu technicznego (woźne oddziałowe, pomoce nauczyciela), 210 rodziców dzieci uczęszczających do badanych przedszkoli oraz 55 specjalistów pracujących z dziećmi w tych przedszkolach.

W wyniku dokonanych analiz określono, jakie bariery uniemożliwiają pełne uczestnictwo w procesie edukacyjnym dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Wyszczególniono, jakie działania podjęto, aby usunąć przeszkody uniemożliwiające pełne uczestnictwo w procesie edukacyjnym tym dzieciom. Zaproponowano, co należy zmienić, zmodyfikować, dodać w przedszkolnym modelu inkluzyjnym. Opracowano strategię rozwoju badanych przedszkoli.

Wynikiem końcowym dokonywanych w pracy analiz jest wniosek autorki, iż odrzucenie czy zmarginalizowanie działań na rzecz edukacji włączającej zachwiałyby całym projektem włączania osób niepełnosprawnych w główny nurt życia społecznego, ponieważ we współczesnej pedagogice nie ma innej koncepcji o podobnej nośności ideowej, teoretycznej i praktycznej. Odstąpienie od niej grozi zatem stagnacją systemu kształcenia dzieci.

Białystok, 16.04.2019 r.

Jwoma dewkowicz.....

Summary of the doctoral dissertation

The Idea of Inclusive Education and Building a Support System and Help in Nursery Schools

**written by Iwona Lewkowicz, MA
at the Faculty of Pedagogy and Psychology, University of Białystok**

Białystok 2019

The PhD thesis *The Idea of Inclusive Education and Building a Support System and Help in Nursery Schools* is a presentation of theoretical considerations and author's own research analyses, embedded in the pragmatic paradigm. The author treated pragmatism as a philosophical foundation for the mixed research strategy with its variant of the transformative mixed research procedure as a superior perspective for a project involving quantitative and qualitative data. This allowed for a parallel method of data collection. By using mixed methods, quantitative and qualitative databases were applied. Mixed research took into account the post-modern perspective. The dissertation provides new information that complements the current state of knowledge on the implementation of inclusion proceedings in nursery schools.

The author analysed theoretical considerations in the theory of the needs by Abraham H. Maslow, the division of the strategy of introducing changes by Robert Chin and Kenneth D. Benne, the model of forces according to Kurt Lewin, stages of the change process by Frank Crawford and the strategy of personnel management - understood as diversity management.

The subject of research is the pre-school education system in Białystok and the Białystok county and the level of implementation of the idea of inclusion or education that takes into account the diversity of children using educational facilities and functioning in the formal education system.

The aim of the work is to present and analyse the state of preparation and practical implementation of inclusive education in nursery schools in Białystok and Białystok county.

In line with the main research objective, research problems were formulated and they are related to: 1) identifying barriers preventing full participation in the educational process of children with special educational needs, 2) identifying actions that have been taken in order to remove obstacles preventing full participation in the education process of children

with special educational needs and 3) what should be changed, modified, added in the pre-school inclusion model.

In the dissertation, the classification of methods by Tadeusz Pilch was applied. The research used a mixed strategy, in which, apart from quantitative methods, qualitative methods of pedagogical research, supported by statistical studies were used. The quantitative strategy was grounded on the following methods: pedagogical monographs and diagnostic surveys. The qualitative strategy was based on a case study - a pedagogical monograph. Statistical methods were also used (descriptive statistics).

The thesis contains an assessment of the examined nursery schools in terms of introducing a pre-school inclusion model (strategy of nursery schools development, including the directions of their activities and the stages of implementation of the inclusions).

The research covered 37 nursery schools: in Białystok - 26 public nursery schools, including 3 integration ones and 1 with integration classes; in the Białystok county - 11 nursery schools operating in urban-rural communes, including 1 with an integration class. 746 people were surveyed, including nursery school staff of 480 people (30 head teachers, 3 deputy heads, 350 teachers employed in the researched nursery schools, 98 technical staff - maintenance staff, teachers' assistants), 210 parents of children attending and 55 specialists working with children in these nursery schools.

As a result of the analyses, it was determined what barriers prevent full participation in the educational process of children with special educational needs. It has been specified which measures have been taken to remove obstacles preventing full participation in the educational process of these children. It was proposed what should be changed, modified, added in the pre-school inclusion model. A development strategy of the researched nursery schools was developed.

The final result of the carried out analyses is the author's finding that rejecting or marginalising the activities for inclusive education would stave off the whole project of including persons with disabilities into the mainstream of social life, because in contemporary pedagogy there is no other concept with similar ideological, theoretical and practical bearing capacity. The withdrawal from it is threatening to the children education system.

Białystok, 16.04.2019.

Jwoma Dewkowiec